

JHNY

Usein kysytyt kysymykset JHNY:ltä + ennakkokysymykset

Neuvontaklinikka 2.12.2022

erityisasiantuntijat Niina Ruuskanen & Olli Jylhä
Julkisten hankintojen neuvontayksikkö

Sisältö

- Kysymyksiä seuraavista teemoista:
 - Hankinnan ilmoittaminen
 - Puitejärjestelyt
 - Täsmennys ja soveltuvuus
 - Referenssien vertailu
 - Hankintasopimuksen muutos
 - Option aktivointi
 - Liikesalaisuudet ja asiakirjajulkisuus

Hankinnan ilmoittaminen

Mihin korjausilmoitusta voi käyttää?

- Korjausilmoituksella ei saa tehdä olennaisia muutoksia
 - Pakollinen vaatimus
 - Soveltuvuus vaatimus
 - Sisältömuutos
 - Pisteytys
- Korjausilmoitus=Määräajan pidennysilmoitus
- **Älä tee korjausilmoitusta**
- Ks. KHO:2022:1, MAO:97/19

Miten jälki-ilmoitusta voi korjata/muuttaa?

- Jälki-ilmoituksesta ei voi tehdä korjausilmoitusta, jos virheitä, muutostarpeita tai tarpeita tehdä useammassa osassa
 - Tee toinen jälki-ilmoitus hankintailmoituksen EUVL-numerolla
- Huom. Sopimuksen ilmoitettu arvolla merkitystä sopimusmuutosten arvioinnissa (puitesopimukset)

Miten määräajat lasketaan?

- Määräajan laskenta ilmoittaessa, +1 pv lähetyksestä
- Kaksivaiheisten menettelyn tarjousaika, päivästä kun pyydetty jättämään tarjoukset

- Kynnysarvot ylittävä hankintapäätös 14 pv tiedoksiannosta
- Kynnysarvot alittava hankintapäätös 14+3pv tiedoksiannosta
- Odotusaika 14pv tiedoksiannosta(Huom. vain EU-kynnysarvot ylittävä)

- Sopimusmuutosilmoitus 14pv näkyvissä Hilmassa
- Suorahankintailmoitus 14pv näkyvissä Hilmassa

Miten määritellään milloin hankinta on lajiltaan rakennusurakka, palvelu tai tavara?

- Hankintayksikkö arvioi hankinnan pääkohteen
 - Hankintayksikkö katsoo sopivimman CPV-koodin
 - Jos CPV-koodi on 45-alkuinen, kyseessä rakennusurakka (vaikka kyseessä esim. seinien maalaus)
 - Jos CPV-koodi on liitteellä E-→ Liitteen E mukainen
- Käyttöoikeussopimuksessa ratkaisee hankinnan luonne
 - Käyttöoikeussopimuksessa sekä palvelut että rakennusurakat, jotka luonteeltaan käyttöoikeussopimuksia

Mistä VHS-selvityksen saa?

- VHS selvityksen saa Hilmassa ja osassa sähköisiä tarjousalustoja
- Pääsy selvitykseen vain ”viranomaistoimijoille”
- Jos ei pääsyä VHS-selvitykseen, niin sitten pitää pyytää selvitykset kuten ennenkin

Puitejärjestelyt

Voidaanko usean toimittajan puitejärjestelyssä ilmoittaa, että toimittajista valitaan tilaajan tarpeeseen kulloinkin sopivin?

- Puitejärjestelyyn perustuvat hankinnat puitejärjestelyissä, joissa useampi toimittaja ja kaikki ehdot vahvistettu:
 - Noudatetaan ennakkoon määriteltyjä puitejärjestelyn ehtoja ja tarjoajan valinnan määrittäviä puolueettomia perusteita
 - Esim. ranking-malli / muu ennalta määritetty mekaaninen toimintamalli
 - **Ei saa sisältää hankintayksikön vapaata harkintaa**
 - Luonnollinen henkilö voi kuitenkin tehdä valinnan vapaasti (ei koske hankintayksikön henkilöstöä)
- Huom! Hankintalain 42-43 § puitejärjestelyistä sovelletaan EU-kynnysarvot ylittäviin hankintoihin

Voiko puitejärjestelyyn perustuvat alle 60 000 euron hankinnat tehdä vapaasti puitejärjestelytoimittajilta?

- **HE:** ”kansallisen kynnysarvon alittavat puitejärjestelyyn sisäiset hankinnat voitaisiin tehdä vapaasti hankintayksikön valitsemalta puitejärjestelyyn otetulta toimittajalta. Näissä hankinnoissa ei olisi siten tarpeen järjestää kevennettyä kilpailutusta taikka noudattaa muutenkaan puitejärjestelyyn toimintavelvoitetta.”
- Tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, ettei puitejärjestelyyn sisäisten hankintojen tekeminen johda pilkkomiskiellon rikkomiseen – mitä tarkoittaa käytännössä?
 - Puitejärjestelyyn ennakoitun arvon laskennassa käytettävä kaikkien puitejärjestelyyn keston ajaksi suunniteltujen hankintasopimusten ennakoitua kokonaisarvoa.
- Ei säännöstä laissa
- Suositeltavaa harkita käyttöä tarkkaan

Voiko puitejärjestelyyn lisätä tuotteita kesken sopimuskauden?

- Riippuu mm. siitä, mitä sovittu puitejärjestelyn ehdoissa
 - Mahdollistaako ehdot tai optiot?
- Puitejärjestelyn ehtoihin ei saa tehdä olennaisia muutoksia sen voimassaoloaikana.
- Yhden vai useamman toimittajan puitejärjestely?
- Olennaisuuden arviointi: hankintalain 136 §
 - Miten vaikuttaa hankittavaan kokonaisuuteen?
 - Mahdollistaako esim. 136.2 §:n 2 kohta (ylimääräiset tavarantoimitukset) tai 41.1 §:n mukainen suorahankinta lisätilauksessa?

Täsmennys ja soveltuvuus

Milloin tarjoajaa on pyydettävä täsmentämään tarjoustaan ja mitä saa täsmentää?

- Tulee antaa tarjoajalle täsmennysmahdollisuus, kun:
 - Epäilläään että tarjottu liian halvalla hinnalla
 - Tarjoaja ilmoittaa tarjouksessa että ehto täyttyy-> Tarjouksen sisällön/selvityksen yms. mukaan ei täyty (ks. MAO H24/2022)
- Täsmentämisessä voidaan huomioida asioita millä ei vaikutusta tarjoajan asemaan, eli ainakin:
 - Soveltuvuudessa käytetyt tekijät, joita ei ole muodostettu vain tätä kisaa varten (esim. liikevaihto)
 - Puuttuvat allekirjoitukset
 - Hinnat ja tuotetiedot joilla ei ole merkitystä tarjoajan asemaan tarjouskilpailussa (lisähinnastot)

Miten arvioidaan uusien perustettujen yritysten soveltuvuus?

- Hankintayksikkö voi tarjouspyynnössä ilmoittaa kuinka vastaikää perustettuja yrityksiä käsitellään
 - Esim. jos toiminta vasta alkanut, liikevaihto 1 vuodelta
- Jos ei ole erikseen ”keveämpi” vaatimuksia, niin tarjoajan tulee turvautua voimavara-alihankkijoihin tai perustaa ryhmittymä vaatimusten täyttämiseksi
- Huom. Ns. ”toisen toimijan” referenssit ja liikevaihto tulee (yleensä) hyväksyä jos taustalla liiketoiminnan osto tai yritysjärjestely

Miten tarkastetaan poissulkuperusteet ulkomaalaiselta yritykseltä?

- HY:n tulee tarkistaa toimijat samalla tarkkuudella kun kotimaiset toimijat
- Rekisteröintimaassa myönnettävät selvitykset tulee hyväksyä (maista jotka yhteisten kauppasopimusten piirissä)
- Mahdollista vaatia käännös mutta arvioi onko tarpeen

- Mistä tiedän mitä selvityksiä missäkin maassa myönnetään?
- E-Certis palvelussa tietoja myönnettävistä dokumenteista
- AVI:n sivuilla on hyvä yhteenveto tilaajavastuulain mukaisista selvityksistä
- Hankinta-Suomen ”tulevia toimenpiteitä” listalla on opas ulkomaalaisten yritysten tietojen selvittämisestä
- Henkilön rikostaustaselvitys (yleensä) henkilön asuinmaan mukaan

Referenssien vertailu

Voiko referenssejä vertailla, vai liittyvätkö aina soveltuvuusvaatimuksiin?

- Useimmiten referenssit soveltuvuusvaatimuksena
 - osoittavat, että tarjoajalla on riittävät tekniset ja ammatilliset valmiudet toteuttaa hankintasopimus
- Voivat myös liittyä hankinnan kohteeseen ja olla vertailuperusteena sallittuja, **kunhan samoja tekijöitä ei käytetä sekä soveltuvuusvaatimuksena että vertailuperusteena**
- Pelkkä referenssien lukumäärän pisteytys ei lähtökohtaisesti sallittua
 - Edellyttää sisällön arviointia
- Henkilöreferenssit: HY voi ottaa vertailussa huomioon hankinnan toteutukseen osoitetun henkilöstön kokemuksen, jos henkilöstön laadulla voi olla merkittävä vaikutus hankintasopimuksen toteuttamisessa (93 §)

Hankintasopimuksen muutos

Hankintasopimusta voi muuttaa, jos muutoksen tarve johtuu olosuhteista, joita huolellinen hankintayksikkö ei ole voinut ennakoida. Mitä tämä tarkoittaa?

- Edellyttää siis **ennakoimattomuutta** ja HY:n **huolellisuutta**
- Muut edellytykset muutokselle:
 - Ei vaikuta hankintasopimuksen **yleiseen luonteeseen**
 - Ei saa olla enemmän kuin **50 % alkuperäisen sopimuksen arvosta**
 - Julkaistava **sopimusmuutosilmoitus**
- Vähän oikeuskäytäntöä:
 - Esim. MAO:65/19 arvioitu, että peruste ei tullut kyseeseen, kun muutokseen vaikuttaneet ongelmat eivät johtuneet siitä, että olosuhteissa olisi tapahtunut jokin muutos
 - EUT C-549/14 Finn Frogne: ”Se seikka itsessään, että tiettyjä julkisia hankintoja koskevia sopimuksia voidaan kohteensa perusteella automaattisesti pitää luonteeltaan epävarmoina, tekee häiriöiden ilmenemistä täytäntöönpanovaiheessa koskevan riskin lisäksi ennakoitavaksi.”

Option aktivointi

Pitääkö option käyttöönotosta tehdä muutoksenhakukelpoinen päätös?

- Hankintalain 123 §:n 3 momentin mukaan hankintayksiköllä ei ole velvollisuutta tehdä kirjallista, perusteltua hankintapäätöstä muutoksenhakuohjeistuksineen, mikäli hankinta perustuu hankintalain **41 §**:ssä tarkoitettuun lisätilaukseen
- Jos optiosta tehdään päätös, niin:
 - Jos mikään ei muutu ja kyseessä on vain alkuperäiseen hankintaan sisältyneen option aktivointi: muutoksenhakukielto perustuen 123§ 3 momenttiin
 - Jos vähäisiä muutoksia niin suositellaan lisättäväksi hankintalain mukainen muutoksenhakuosoitus
- Lisähankinta voi perustua myös 136§ pykälään

Liikesalaisuudet ja asiakirjajulkisuus

Tarjoaja on ilmoittanut tarjoukseen sisältyvän liikesalaisuuksia. Toinen tarjoaja pyytää tarjouksen nähdäkseen. Miten toimimme?

- Hankintalain 138 § julkisuuslain (621/1999) soveltamisesta
- Viranomaisten saamat tarjoukset tulevat julkisiksi vasta, kun sopimus on tehty (*yleisöjulkisuus*, JulkL 7.2 §)
- Asianosaisella on oikeus saada tieto muunkin kuin julkisen asiakirjan sisällöstä, joka voi tai on voinut vaikuttaa hänen asiansa käsittelyyn (*asianosaisjulkisuus*, JulkL 11.1 §)
- Asianosaisella **ei oikeutta toisen tarjoajan liikesalaisuuksiin** (JulkL 11.2 § 6 kohta)
 - Tieto tarjousten vertailussa käytetystä kokonaishinnasta on kuitenkin aina annettava
- Hankintayksikkö arvioi liikesalaisuuden
 - HY ei siis sidottu tarjoajan ilmoitukseen, joskin tarjoajan näkemys tarpeen huomioida

Liikesalaisuuden määritelmä

- Liikesalaisuuslain (595/2018) liikesalaisuudella tarkoitetaan tietoa,
 - a) joka ei ole kokonaisuutena tai osiensa täsmällisenä kokoonpanona ja yhdistelmänä tällaisia tietoja tavanomaisesti käsitteleville henkilöille **yleisesti tunnettua tai helposti selville saatavissa;**
 - b) jolla a alakohdassa tarkoitettun ominaisuuden vuoksi on **taloudellista arvoa elinkeinotoiminnassa;** ja
 - c) jonka laillinen haltija on **ryhtynyt kohtuullisiin toimenpiteisiin sen suojaamiseksi**

Tiedon antaminen asiakirjasta

- Kun vain osa asiakirjasta on salassa pidettävä, **tieto on annettava asiakirjan julkisesta osasta**, jos se on mahdollista niin, ettei salassa pidettävä osa tule tietoon (Julkl 10 §)
- Jos pyydettyä tietoa ei anneta, on asiaa käsittelevän
 - 1) ilmoitettava tiedon pyytäjälle kieltäytymisen syy;
 - 2) annettava tieto siitä, että asia voidaan saattaa viranomaisen ratkaistavaksi;
 - 3) tiedusteltava asian kirjallisesti vireille saattaneelta tiedon pyytäjältä, haluaako hän asian siirrettäväksi viranomaisen ratkaistavaksi; sekä
 - 4) annettava tieto käsittelyn johdosta perittävistä maksuista.
- Tieto annettava mahdollisimman pian, kuitenkin **viimeistään 2 viikon kuluessa** tietopyynnöstä (poikkeustapauksissa kuukauden kuluessa, Julkl 14 §)

Yhteenveto tarjouksen antamisesta toiselle tarjoajalle:

- Arvioi julkisuus: ei vielä julkinen / julkinen / salassa pidettävä
- Arvioi pyytäjän asema: asianosainen / ei asianosainen
- Arvioi liikesalaisuudet
- Jos sisältää liikesalaisuuksia, arvioi asiakirjan antaminen muilta osin
- Jos kieltäydyt antamasta tietoa, kerro perustelut ja anna tieto mahdollisuudesta saattaa viranomaisen ratkaistavaksi
- Toimi mahdollisimman ripeästi

Vuoden taidokkain hankinta - kilpailu

- Kilpailu järjestetään kolmatta kertaa
 - Kilpailun ilmoittautumisaika ehdokkaille 10/2022-01/2023
 - Vuosina 2021 ja 2022 tehdyt hankinnat
- Neuvontayksikkö haluaa palkitsemisella nostaa esiin hyviä käytäntöjä ja levittää tietoa onnistuneista hankinnoista hankintoja tekeville hankintayksiköille
- Arviointikriteeri: **hankinnan yleinen onnistuminen**

Tärkeintä on, että hankinta on viety maaliin mallikkaasti ja että siinä on oivallettu hyödyntää sellaisia hankintalain mahdollistamia keinoja taidokkaasti, joiden tuloksena on syntynyt kokonaisuutena katsoen onnistunut hankinta.
- Voittaja julkistetaan neuvontayksikön vuosittaisessa seminaarissa helmi-maaliskuussa 2023
 - Edelliset kilpailun voiton jakoivat Tampereen kaupunki ja HUS, kunniamaininnan sai VTT

Katso myös nämä

- Pakotteet Ks.

- <https://www.hankinnat.fi/ajankohtaista/2022/sota-ukrainassa-vaikutukset-hankintasopimukseen>
- <https://www.hankinnat.fi/ajankohtaista/2022/lokakuun-neuvontaklinikan-teemana-pienhankinnat>

- Hankinnan jakaminen osiin ks.

- <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2022/2153-hankintojen-jakaminen-osiiin>
- Hankinta-Suomen kysely tarjoamisen haasteista auki, kehota tarjoajia osallistumaan:
- <https://www.hankintailmoitukset.fi/fi/announcement/valtionvarainministerion-ja-suomen-kuntaliiton-yhteinen>

Tilaisuuden aikana esitetyt kysymykset

